

VOLUME II | ISSUE 3 | MAY-JUNE | 2024

Journal of
RESEARCH
and **INNOVATIONS**

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР | ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ

SPECIAL ISSUE

ISSN: 2181-4058

Available online at www.imfaktor.com

 IMFAKTOR
Science driven pages

ISSN: 2181-4058
DOI Journal 10.56017/2181-4058

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, 3 СОН

ЖУРНАЛ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ
ТОМ-II, НОМЕР 3

JOURNAL OF RESEARCH AND INNOVATIONS
VOLUME-II, ISSUE 3

ТОШКЕНТ - 2024

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ | JOURNAL OF RESEARCH AND INNOVATIONS

№ 3 (2024) DOI <http://dx.doi.org/10.56017/2181-4058-2024-3>

Бош муҳаррир:

Салимов А. – архитектура фанлари доктори, профессор

Масъул муҳаррир:

Кадиров К. – филология фанлари номзоди, доцент

Таҳририят аъзолари:

1. Закиров Х. – қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди, профессор
2. Гулмуродов Р. – қишлоқ хўжалиги фанлари доктори, профессор
3. Якубжон Хатамович Юлдашов – қишлоқ хўжалик фанлари номзоди, профессор,
4. Камалова Дильфуза Энуаровна – филология ф.б.ф.д (PhD)
5. Раззақов Шухрат Турсунович – техника фанлари номзоди, доцент
6. Чоршанбиев Шухрат Махматмуродович – техника ф.б.ф.д. (PhD), доцент
7. Нематов Эркинжон Ҳамроевич – техника ф.б.ф.д (PhD), доцент
8. Бобокалонов Одилшоҳ Остонович – филология ф.б.ф.д (PhD)
9. Абдуллаева Садокат Шоназаровна – техника ф.б.ф.д (PhD)
10. Шарипов Козимжон Комилжонович – техника ф.б.ф.д (PhD)
11. Норматов Ғайрат Алижанович – техника ф.б.ф.д (PhD)
12. Бозорова Гульмира Зайниддиновна – филология ф.б.ф.д (PhD)
13. Убайдуллаев Фарход Бахтияруллаевич – қишлоқ хўжалиги ф.б.ф.д (PhD)
14. Каримова Дилафрўз Ҳалимовна Филология – филология ф.б.ф.д (PhD)
15. Маҳмудова Муаттар Мақсатуллаевна – филология ф.б.ф.д (PhD)
16. Юлдашева Дилафруз Махамадалиевна – филология фанлари доктори

“Тадқиқот ва инновациялар” журнали 2022 йил 22 декабрь куни № 054912-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Мазкур журнал 6 та халқаро маълумотлар базаларида индексланган бўлиб, жорий йил учун UIF 2023 = 7.1 “импакт-фактор” кўрсаткичига эга. Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясининг 2023 йил 24 июлдаги 01-02/1199-сонли хатига мувофиқ ушбу журналда чоп этилган мақолалар хорижий мақолалар сифатида тан олинади.

Саҳифаловчи\Page Maker\Верстка: Абдураҳмон Хасанов

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳар, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2/27-уй. Почта индекси 100152. Веб-сайт: www.imfaktor.uz/com

Телефон номер: +99894-410 11 55, **E-mail:** tahririyat@imfaktor.uz

© “ИМФАКТОР Pages” илмий нашриёти, 2024 йил.

© Муаллифлар жамоаси, 2024 йил.

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ | JOURNAL OF RESEARCH AND INNOVATIONS

MAMAJONOVA Guluzro Abdurashitovna

*Andijon davlat pedagogika instituti
“Fizika va texnologiya fanlar” kafedrası o‘qituvchisi
v/b dotsent*

ABDUPATTOYEVA Nazokat Baxtiyorjon qizi

*Andijon davlat pedagogika institutining
“Texnologik ta’limi” yo‘nalishi
talabasi*

MUHAMMADJONOVA Zarnigor Adxamjon qizi

*Andijon davlat pedagogika institutining
“Texnologik ta’limi” yo‘nalishi
talabasi*

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11393127>

ТЕХНОЛОГИЯ ДАРSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SHAKILLARI

АНОНТАТСИЯ

Ushbu maqolada texnologiya darslarini tashkil etishda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning dolzarbligi, texnologiya darslarini tashkil etishda innovatsion texnologiyalarning afzalliklari va kamchiliklari va ta’lim muassasalaridagi o‘quv jarayoniga innovatsiyalarni tatbiq etishdagi o‘qituvchi, uning kasbiy kompetentligi va innovatsion faolligi haqida qisqacha ma’lumot berib o‘tilgan.

Bitiruv ishimizni Asosiy qisimda asosan ta’lim jarayonini tashkil etishda innovatsion texnologiyalarni ahamiyati dolzarbligi, va uning afzalliklari va kamchiliklariga e’tibor qaratildi. Shu sohada mualliflar tomonidan ishlangan manbalar tahlil etildi.

Kalit so‘zlar: texnologiya, innovatsion texnologiya, ta’lim texnologiyasi, DTS, texnika, globallashuv, innovatsiya, Rolli o‘yinlar, Interfaol.

ФОРМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГИИ

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлена краткая информация об актуальности использования инновационных технологий при организации уроков технологии, о преимуществах и недостатках инновационных технологий при организации уроков технологии, о педагоге, его профессиональной компетентности и инновационной активности при внедрении инноваций в образовательный процесс в образовательных учреждениях.

В основной части нашей дипломной работы была отмечена актуальность инновационных технологий в организации образовательного процесса, а также их достоинства и недостатки. Были проанализированы источники, разработанные авторами в этой области.

Ключевые слова: технология, инновационные технологии, образовательные технологии, ДТС, техника, глобализация, инновации, ролевые игры, интерактивные.

IMAGES OF THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TECHNOLOGY LESSONS

ANONTATION

This article summarizes the relevance of the use of innovative technologies in the organization of technology classes, the advantages and disadvantages of innovative technologies in the organization of technology classes, and the teacher in the application of innovations to the educational process in educational institutions, his professional competence and innovative activity. The main part of our graduation work was mainly focused on the relevance of innovative technologies in the organization of the educational process, and its advantages and disadvantages. In this area, the sources worked by the authors were analyzed.

Keywords: technology, innovative technology, educational technology, DTS, technology, globalization, innovation, role-playing games, interactive.

Kirish

Ta'lim sifatini ta'minlash - bitiruvchilarning kasbiy tayyorgarlik darajasi bilan birga o'quv jarayonining qanday tashkil etilishi va uning belgilangan sifat mezonlariga javob berishida ko'rinadi. Ushbu vazifa bir qator qonunchilik va me'yoriy hujjatlarda, xususan, kadrlar tayyorlash milliy dasturida kadrlar tayyorlash tizimi va mazmunini mamlakatning ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyoti istiqbollaridan, jamiyat ehtiyojlaridan, fan, madaniyat, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlaridan kelib chiqqan holda qayta qurish misolida aniq maqsadlarga yo'naltirilgan ko'rsatma va tamoyillar ko'rinishida o'z aksini topgan.

O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti Islom Karimov mazkur muammoning ijtimoiy-iqtisodiy va amaliy ahamiyatini "Mustaqillikning dastlabki yillaridanoq butun mamlakat miqyosida ta'lim va tarbiya, ilm-fan, kasb-hunar o'rgatish tizimlarini tubdan isloh qilishga katta zarurat sezila boshladi" deb asoslaydi Oliy ta'lim tizimini modernizatsiyalash (ingl. modern - yangilangan, zamonaviy, tekor o'sish) ta'lim jarayoniga nisbatan innovatsion yondashuvni talab etadi [1, 2]. Hozirgi globallashuv jarayonlarida ta'limga innovatsion yondashuvning ijtimoiy pedagogik zaruriyati quyidagilar bilan o'lchanadi:

1. Fan-texnika taraqqiyoti va ijtimoiy-iqtisodiy yangilanish uzluksiz ta'lim tizimi, xususan, oliy ta'lim muassasalaridagi o'quv jarayonini ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish, ta'limdagi innovatsion yondashuvlar va axborot texnologiyalaridan foydalangan holda takomillashtirish;

2. Talaba-yoshlardagi ma'lumotlilik darajasi, intellektual salohiyat, ijtimoiy faollik, ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi shaxsga yo'naltirilgan o'qitishning samarali tashkiliy shakllari, texnologiyalarini yaratish va amaliyotga tatbiq etish; Pedagogik innovatsiyalarni o'zlashtirish va uni tatbiq etishga nisbatan o'qituvchining kasbiy-innovatsion kompetentligini rivojlantirish zarurati.

Darhaqiqat, ta'limga innovatsion (inglizcha innovation - yangilik kiritish) yondashuv g'oyasi ta'lim mazmuni va natijalarining shaxsga yo'nalganligi, ta'lim mazmuni, shakl, metod va vositalarini, fan va texnikaning so'nggi yutuqlari, ilg'or tajribalar, zamonaviy metodikalar bilan uyg'unlashtirishga qaratilganligi bilan an'anaviy yondashuvdan farq qiladi. Pedagogikaga oid adabiyotlarda innovatsion jarayonlarning kechishi quyidagicha tasvirlanadi.

Asosiy qism

Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda o'qituvchi va o'quvchi faoliyatiga yangilik, o'zgarishlar kiritish bo'lib, uni amalga oshirishda asosan intraktiv metodlardan to'liq foydalaniladi. Intraktiv metodlar bu jamoa bo'lib fikrlash deb yuritiladi, ya'ni pedagogik ta'sir etish usullari bo'lib, ta'lim mazmuniining tarkibiy qismi xisoblanadi. Yani pedagog va o'qituvchi o'quvchilarning birgalikda faoliyat ko'rsatishi orkali amalga oshiriladi.

Bunday pedagogik hamkorlik jarayoni bir qator xususiyatlarga ega:

- o'quvchining dars davomida befarq bo'lmashlikka, mustaqil fikrlash, ijod etish va izlanishga majbur etish;

- o'quv jarayonida bilimga bo'lgan qiziqishlarini doimiy ravishda bo'lishini ta'minlaydi;

- o'quvchining bilimga bo'lgan qiziqishini mustaqil ravishda har bir masalaga ijodiy yondoshgan xolda kuchaytirish;

- pedagog va o'quvchining hamisha hamkorlikdagi faoliyatini tashkillashtirish.

Umumta'lim maktablarida o'qitiladigan mehnat ta'limi darslari 1-9 sinflarda o'qitilishini e'tiborga oladigan bo'lsak, har bir davrda o'qitishning o'ziga xos xususitlaridan kelib chiqqan xolda o'qitiladi.

1- 4 sinflarda mehnat ta'limi mazmuni qog'oz va karton bilan ishlash, tabiiy materiallardan turli buyumlar yasash, eng sodda mehnat amallari va ish qurollaridan foydalanishni o'rgatishdan iborat. Bu sinflarda o'quvchilarning yosh xususiyatlari va ta'lim mazmunini e'tiborga olgan xolda ta'lim texnologiyalarini tanlash zarur. Rolli o'yinlar, qiziqarli topshiriqlar, faollikka chaqiruvchi metodlarni qo'llash.

5-7 sinflarda mehnat ta'limi darslari yo'nalishlar asosida o'qitilishi va darslarning 70-80 foizi amaliy mashg'ulotdan iborat ekanligini nazarda tutgan xolda ta'lim texnologiyalarini qo'llashda xususiy yondashuvni talab etadi. Innovatsion texnologiyalar - ta'lim jarayonida o'quvchilar hamda o'qituvchi o'rtasidagi faollikni oshirish orqali o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirishini faollashtirish, shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Interfaol metodlarni qo'llash dars samaradorligini oshirishga yordam beradi. Interfaol ta'limning asosiy mezonlari: norasmiy baxs-munozaralar o'tkazish, shu materialni erkin bayon etish va ifodalash imkoniyati, ma'ruzalar soni kamligi, lekin seminarlar soni ko'pligi, o'quvchilar tashabbus ko'rsatishlariga imkoniyatlar yaratilishi, kichiq guruh, katta guruh, sinf jamoasi bo'lib ishlash uchun topshiriqlar berish, yozma ishlar bajarish va boshqa metodlardan iborat bo'lib, ular ta'limtarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirishda o'ziga xos ahamiyatga ega [3].

Unga ko'ra tafakkurning rivojlaiishi bilish, tushunish, qo'llash, tahlil, umumlashtirish baholash darajalarida bo'ladi. Shu har bir daraja qo'yidagi belgilar hamda har bir darajaga muvofiq fe'llar namunalari bilan ham foydalanadi, jumladan;

Bilish-dastlabki tafakkur darajasi bo'lib, bunda o'quvchi atamalarni ayta oladi, aniq qoidalar, tushunchalar, faktlar va shu kabilarni biladi. Bu tafakkur darajasiga muvofiq, fe'llar namunalari: qaytara bilish, mustaxkamlay olish, axborotni yetkaza olish, aytib bera olish, yozish, ifodalay olish, farqlash, taniy olish, gapirib berish, takrorlash. Tushunish darajasidagi tafakkurga ega bo'lganda esa, o'quvchi faktlar, qoidalar, sxema, jadvallarni tushunadi. Mavjud ma'lumotlar asosida kelgusi okibatlarni taxminiy tafsiflay oladi. Bu tafakkur darajasiga muvofiq fe'llar namunalari: asoslash, almashtirish, yaqqollash-tirish, belgilash, tushuntirish, tarjima qilish, qayta to'zish, yoritib berish, sharxlash, oydinlashtirish.

Baholash darajasidagi tafakkurda o'quvchi mezonlarni ajrata oladi, ularga rioya qila oladi, mezonlarning xilma-ximipshi ko'radi, xulosalarning mavjud ma'lumotlar ga mosligini baholaydi, faktlar va baholovchi fikrlar orasidagi farqlarni ajratadi.

Bu tafakkur darajasiga muvofiq, fe'llar namunalari: tashxislash, isbotlash, ulchash, nazorat qilish, asoslash, ma'ysullash, baholash, tekshirish, solishtirish, qiyoslash. interfaol mahg'ulotlarni olib borishda ma'lumki, asosan interfaol usullar qo'llanilmokda [4]. Interfaol usul hamda texnologiya tushunchalarining o'zaro farqini bizningcha, shunday ta'riflash mumkin.

Interfaol ta'lim usuli - har bir o'qituvchi tomoni-dan mavjud vositalar va uz imkoniyatlari darajasida amalga oshiriladi. Bunda 5qar bir o'quvlovchi uz motivlari va intellektual darajasiga muvofiq ravigada turli darajada o'zlashtiradi.

Interfaol ta'lim texnologiyasi - har bir o'qituvchi barcha o'quvchilar ko'zda tutilgandek o'zlashtiradigan mahg'ulot olib borishni ta'minlaydi. Bunda har bir o'quvchi o'z motivlari va intellektual darajasiga ega xolda mashg'ulotni oldindan ko'zda tutilgan darajada o'zlashtiradi.

Tashkiliy-pedagogik omillarga quyidagilar kiradi:

- o'qituvchilardan interfaol mahg'ulotlar olib boruvchi trenerlar guruhini tayyorlash;
- o'qituvchilarga interfaol usullarni o'rgatishni tashkil qilish;
- o'quv xonasida interfaol mahg'ulot uchun zarur sharoitlarni yaratish;
- ma'ruzachining qamda ishtirokchilarning ish joyi qo'lay bo'lishini ta'minlash;
- sanitariya-gigiyena me'yorlari bo'zilishining oldini olish;
- xavfsizlik qoidalariga rioya qilishni ta'minlash;
- davomatni va intizomni saqlash;
- nazorat olib borishni tashkil qilish va boshqalar.

Ilmiy-metodik omillarga quyidagilar kiradi:

- DTS talablarining bajarilishini hamda darsdan ko'zda tutilgan maqsadga to'liq erishishni ta'minlash uchun maqsadga muvofiq bo'lgan interfaol usullarni to'g'ri tan-lash;
- interfaol mahg'ulot ishlanmasini sifatli tayyorlash;
- interfaol mahg'ulotning qar bir elementa urganilayotgan mavzu bilan bogliq bo'lishini ta'minlash;
- mahg'ulotlar mavzusi va mazmunini sunggi ilmiy-nazariy ma'lumotlar asosida belgilash;
- zamonaviy yuqori samarali metodlarni qo'llash;
- o'quvchilarning tayyorgarlik darajasini oldindan aniqlash va shunga moye darajadagi interfaol mahg'ulot-larni o'tkazish;
- interfaol mahg'ulot uchun yetarlicha vaqt ajrata bilish va boshqalar.

O'qituvchiga tegishli omillar:

- mavzuni sayoz bilishi;
- nutqidagi kamchiliklar: talaffuz, adabiy til me'yorlari, grammatika qoidalari, notanish yoki xorijiy so'zlar, atamalarining ma'nosini tushuntirmasdan qo'llashi, shevaga xos so'zlarni ko'p qo'llashi, yozib namoyish qilishda xatoga yo'l qo'yishi va tushunarsiz yozishi;
- o'zini tutishi va pedagogik xulqidagi nuqsonlar;
- kuzatuvchanliq vaqtning utishini his qilish, U ni to'g'ri taksimlash ko'nikmasi yetishmasligi;
- tinglash ko'nikmasi yetishmasligi;
- o'quvchiga xayrixoxliq samimiylik u bilan x.amkor-likda ish olib borish ko'nikmasi yetishmasligi;
- mantiqiy bog'liqlik va izchillikka rioya qilmaslik va boshqalar.

Pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish hamda bevosita olib borilgan kuzatishimizga asosan biz malakaviy maqolamizda yozish davomida quyidagi xulosaga keldik.

Bitiruv ishimizni asosiy qismida asosan ta'lim jarayonini tashkil etishda innovatsion texnologiyalarni ahamiyati dolzarbligi, va uning afzalliklari va kamchiliklarga e'tibor qaratildi, va shu sohada mualliflar tomonidan ishlangan manbalar tahlil etildi.

ИҚТИБОСЛАР. СНОСКИ. REFERENCES.

- 1 Karimov I.A. O‘zbekiston buyuk kelajak sari. T.; “O‘zbekiston” 1998.
2. N.S.Sayidaxmedov. Yangi pedagogik texnologiyalar. T., Moliya, 2003.
3. O‘.Q.Tolibov,.. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. Toshkent, 2006
4. N.E.Shurkova Pedagogicheskaya texnologiya. Moskva. Pedagogicheskogo obshestvo Rossii. 2002.

ISSN: 2181-4058
DOI Journal 10.56017/2181-4058

ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, 3 СОН

ЖУРНАЛ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИННОВАЦИИ
ТОМ-II, НОМЕР 3

JOURNAL OF RESEARCH AND INNOVATIONS
VOLUME-II, ISSUE 3

«Тадқиқот ва инновациялар» электрон журнали 2022 йил 22 декабрь куни № 054912-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Муассис: «IMFAKTOR Pages» масъулияти чекланган жамияти.

Таҳририят манзили: 100152, Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2-уй.

Телефон номер: +99894-410 11 55

Эл. почта: tahririyat@imfaktor.uz

Веб-сайт: www.imfaktor.uz